

Газр эдлгнй культур оодлүлхмн

Хальмг олин-амтн автономн йосан авад хойр джил шаху болв. Эн цагин эргцд Элст балгсна эдл-аху ик гидг динлвр бйрв. Ори-нуттан оруудж өгх ноосна зура цагаснь өмн күцэгдв, государствд худгдх буудян зура 180 процент күцэгдв. Күч-көлснй үзмдж үзүлгч кадрмуд өсв, теднй тоод комбайнермуд Болдырев Очр, Эрдни ах-дү хойр, эднй эцк, хбөч Болдырев Тумбут, бригадир А. Н. Кабаков, сургъульчнрин бригадин бригадир үр Дубограев Ваня болн нань чигн кесг күй.

Болв селанй эдл-ахун делгрлтин шулун өслтд харшлдж йовх кесг татус бйанй. Өдгй цагт газр эдлгнй делгрлт малин өслтас үлддж йовна гидж темдгддж болхмн. Эн тоот, балгсна совхозин болн колхозмудин эдл-ахуст үзгддж медгднй. Селанй эдл-ахун таранй культурас джил болгн авдг урггчнь йир багь.

Селанй эдл-ахун культурин урггц балгсна эдл-ахус хоорид ик йилгбйтй болна. Улгүрнь, «Страна Советов» колхозин буудян культурин цуг агьуггнн урггчнь гектар болгснас дундлад 12, 5 центнер болсмн, «Победа» колхозин болхла — 7 центнер. Эрдни-шишан урггц гектар болгснас түрүнк колхозар 116, хойрдгч колхозар 67 центнер болсмн.

Таранй культурин урггц ним ик йилгбйтй болдгн, ним учрта. Негдвар, мана балгсна болн цуг республикин эдл-ахусар чигн газр эдлгнй систем уга, хойрдвар газр яедж эдлгнй культур багь, гурвдвар зура дигддж келгннд кесг дуту-дунде бйанй.

Мана балгсна болн цуг республикин эдл-ахун гол халхнь — мал өсклгн, тер төлөд газр эдлгнй кедж-күцэх керег-үйлнь — малин хотин көрнь батрулгн, түүнй иштэгбйр газр эдлгнй цуг систем кегдх зөвтй. Эн системин уд буудян, малин хотин болн нань чигн культурмуд тарлгнйг нйярүлдж, буудян болн малин хотин культурин тарй тарлгнй эргциг диглдж батлх кергтй.

Өдгй цагт мана балгсна эдл-ахус тарй тарлгнй эргцд кергтй оньган! өгчэхш гидж темдгхмн.

Буудян болн малин хотин культур тарлгнй дарань эвдгднй.

Учр угагьар олин джилин тармр өвсн тарй тарлгнй эргцас гарггдснй. Мана балгсна бйадлд олин джилин тармр өвсн — газр ясрулгннд, гашута газр яслгннд болн газрин көрс халун агьарас халчлгннд ик гидг чинртй.

Хар болн цевр пар хагьлгннд багь оньг өггднй, хагьлгдсн пар газрар таргдшго культур таргддж, таранй газр дегд икйр буурдг йовдл бйанй.

Газр эдлгнй тийм бйадл малин делгрлтиг цааранднь теткдж чадшго. Тер төлөд наукин болн түрүн нүүрин эдл-ахусин дамшлтас иштй, мана республикин газр эдлгнй системин зон гарггхмн, тер зонмудин тоод, тал дундк зонд — Приютненск, Целинн райод болн Элст балгс орулхмн. Ода балгсна колхозмудар болн совхозар тийм көдлмш кегджйанй. Колхоз болгнар газр эдлгнй, газр яслгнй систем — таранй культур болгнар диглгддж кегджйанй.

Тарй тарлгнй эргцин диглгннд агротехническ ним бйрц авхмн:

теегт болн фермин өөр шидр тарй тарлгнй эргцд олин джилй тармр өвс орулхмн;

хаврин таранй селанй эдл-ахун культурмудиг элвг чийгтй парар, полупарар, эрт хагьлгдсн зябйр тархмн;

үндсйрн нег-негидан өөрхн культурмуд нег теегт хойр джилас давдж таргдх зөв уга;

урднь суданк болн сорго өвсн таргдсн газрар намрар болн эрт-хаврар таргдгдг буудян культурмуд тардж болшго;

урднь сйн таалта культурмуд таргдсн газрар үнтй болн неквр иктй культурмуд тархмн.

Эдл-аху болгннд 11 польн тарй тарлгнй эргцтй ним схем авхмн:

1. тармр өвснй эктй хольсн хаврин таранй ичмй тарлгн (таранй экнй кемджйанй өрйльн ичмй болх зөвтй).

2. джилй өвсн;
 3. олин джилй өвсн;
 4. буудя гарггдк авхар тар арднй-шишй;
 5. суданк өвсн;
 6. цевр пар;
 7. намрин таранй цагьан буудя;
 8. силост кехйр тарсн арднй-шишй;
 9. намрин таранй цагьан буудя;
 10. хар пар;
 11. намрин таранй цагьан буудя;
- Тарй тарлгнй эргцин цуг агьуд олин зүйсн культур тарлгнй ним хөвинь эзлх зөвтй:

Намрин таранй цагьан буудя 27 процентинь, олин джилй өвсн — 18 процентинь, арднй-шишй — 14 процентинь, хаврин таранй ичмй — 9 процентинь, суданк өвсн — 9 процентинь, пар газр — 18 процентинь, силост таргдсн сорго өвсн — 5 процентинь эзлх зөвтй.

Ферм шидр таргдх өвс тарлгнй эргциг иигдж кехмн: өвсн таргдх газрин түрүн дөрвн польднь олин джил урггдх өвс тархмн, цаарандан силост гидж арднй-шишй, намрин хар гуйр, нег джилй өвсн таргдхмн.

Малин хотин культурмуд тарлгнй эргцин агьуд малин хотин олин зүйсн культур ним хөвинь эзлх зөвтй: олин джилй өвсн — 30 процентинь; арднй-шишй — 16 процентинь; намрин хар буудя — 15 процентинь, нег джилй өвсн — 15 процентинь, намрин таранй цагьан буудя — 8 процентинь, сорго өвсн — 8 процентинь, цевр пар 8 процентинь эзлх зөвтй.

Тарй тарлгнй газр беддлгннд ик оньган өгх зөвтйвдн. Цагтнь, культур болгсна таалинь дахуудж цеврйр, гүүнйр хагьлдж беддгдсн газр ик чинр зүүнй.

Мана балгсна колхозмудин болн совхозин таран таргдх газрмудт, деер келгдсн тарй тарлгнй эргц орлуулхла, таранй урггц джил болгн сйн болхмн. Газр эдлгнй культур икйр оодлүлхмн.

П. Д. БАКАЕВ.

Элст балгсна күцэгч номитетин селанй эдл-ахун инспекци
агрон